

Posudek vedoucího práce:

Hodnocená bakalářská práce: Jan Votava: *Svatohubertská legenda – myslivecká tradice nebo křesťanské povolání*, 2023, rkp 40 stran (vč. příloh)

Univerzita, fakulta, institut: Katedra kulturních a náboženských studií, PdF UHK

Studijní obor: Náboženská výchova

Vedoucí práce: Lukáš de la Vega Nosek, Ph.D.

Oponent práce: PhDr. Radek Martínek, Ph.D.

Hodnocení vedoucího práce:

Originálnost a vhodnost tématu: **A**

Myšlenkové zpracování, invence: **D**

Metoda práce: **D**

Formální zpracování práce: **C**

Stylistické a gramatické zpracování práce: **B**

Komunikace studentky a spolupráce s vedoucím práce: **A**

Návrh na výsledné hodnocení:

Otázka k obhajobě: *Svou práci koncipujete výrazně pro praxi. Máte řadu zkušeností. Seznamte nás s nějakým možným klíčovým praktickým využitím závěrů této práce.*

Podrobně:

I) Originálnost a vhodnost tématu (navržené hodnocení A)

Předkládaná bakalářská práce je svým tématem výborná. A to nejen kvůli tomu, že se bezvadně prolíná oblast studia (náboženská výchova) s osobním zaměřením autora, ale také pro možné praktické (pastorální) využití výsledků práce v budoucnu. Teologie nepředpokládá pouze *auditus fidei* (poslouchání víry) a následný *intellectus fidei* (vhled víry), ale také *experientia fidei* (žitou zkušenost víry). Proto je ideální provázat vlastní životní profesi a povolání s tématem teologicky motivované bakalářské práce.

Bohužel autor téma - zřejmě svým přílišným entuziasmem - zpracoval spíše formou parentického povzbuzení, nežli formou odborného - i když jen školského - textu. Práce je tedy svým tématem skvělá, ale její zpracování je z hlediska požadavků kladených na bakalářskou práci spíše slabší. Teologie jako *auditus fidei*, potažmo *intellectus fidei* jsou zde téměř opomenuty. Vše je podáno spíše esejistickou formou, než odborným výkladem.

I přesto práci považuji za obhajitelnou.

II) Myšlenkové zpracování, invence (navržené hodnocení D)

Autor práci rozdělil do čtyř klíčových kapitol, kterým předkládá *Úvod* (s. 1-3) a shrnuje je v *Závěru* (s. 33-34). V první kapitole naslouchá dějinám a historii, kdy předkládá historický kontext tzv. Svatohubertské legendy v nejširším smyslu (*1. Svatohubertská legenda z pohledu historie*, s. 4-13). V druhé kapitole se autor věnuje tomu, co vlastně je ona *esence* této legendy, co je ten hlavní význam pro nás (*2. Podstata legendy – „jádro“ svatosti - co nám Bůh prostřednictvím světce svatého Huberta sděluje*, s. 14-19). Ve třetí kapitole se autor snaží vystihnout možné přínosy postavy sv. Huberta a legendy o něm pro člověka dneška (*3. Hubertův příběh pro 21. století*, s. 20-25). V poslední čtvrté kapitole se autor snaží předložit praktické myšlenky a různé aplikace legendy v katechezi, evangelizaci, obecně pak v pedagogice (*4. Svatohubertská legenda pohledem pedagoga a její potenciál v katechezi a evangelizaci*, s. 26-32). Takto zpracovaná struktura je adekvátní a splňuje kritéria na bakalářskou práci. Možná je trochu zavádějící třetí a čtvrtá kapitola, které se zdají mluvit o tomtéž. Škoda, že autor nepředložil ospravedlnění této struktury, a neprovází čtenáře textem. Jistě by bylo lepší na počátku každé kapitole seznámit čtenáře, co ho čeká a proč zrovna to či ono.

Pojďme se na práci podívat detailněji. **V úvodu** autor předkládá osobní pohnutky a osobní otázky, které jej vedly k sepsání tohoto typu práce a tohoto tématu.

V první kapitole naslouchá dějinám a historii, kdy předkládá historický kontext tzv. Svatohubertské legendy v nejširším smyslu (*1. Svatohubertská legenda z pohledu historie*, s. 4-13). Kapitola předkládá spíše povšechné informace encyklopedického charakteru. To jistě účelu bakalářské práce poslouží. Je zde ovšem řada nejasností, nebo spíše opomenutí.

- na s. 13: „*Mýtus je literární útvar, který vychází z vyprávění (řecky „mythos“) a svou formou předchází antickému románu...*“ jsem na pochybách, že by následující odstavec autor sám promyslel, zřejmě parafrázuje nějakou encyklopedii (snad onoho Čermáka, na kterého odkazuje v následujícím odstavci?). Chybou je, že na žádnou z těchto encyklopedií neodkazuje, když zde předkládá jakousi teorii mýtu. Téma to je veskrze zajímavé a i religionistické studium by mu zde mohlo poskytnout základní podněty pro svůj další výklad (mýtus – víra – obraz – symbol – pravda – lež – každodennost – vzor – člověk - ...). Jistě by se sem hodil např. Robert A. Segal (*Stručný úvod do teorie mýtu*, Praha: Ex oriente, 2017), případně Joseph Campbell (*Tisíc tváří hrdiny: archetyp hrdiny v proměnách věků*, Praha: Portál, 2000; případně *Proměny mýtu v čase: vývoj mýtů od raných kultur až po středověké legendy*, Praha: Portál, 2000), ale snad i Vladimír Jakovlevič Propp se svou geniální morfologií pohádky (*Morfologie pohádky a jiné studie*, Jinočany: H&H, 1999).

V druhé kapitole se autor věnuje tomu, co vlastně je ona *esence* této legendy, co je ten hlavní význam pro nás (*2. Podstata legendy – „jádro“ svatosti - co nám Bůh prostřednictvím světce svatého Huberta sděluje*, s. 14-19). Škoda, že zde autor nevstoupil do teologického domýšlení. Jistě by sem patřili témata jako teologie narace, Ježíšův příklad vyprávění, teologie svatosti, teologická antropologie, christologie... Místo toho jsme zde svědky autorovy vlastní interpretace celé legendy. To jistě není chybou, ale bakalářská práce má spíše ukázat, že autor umí pracovat s primárními a sekundárními zdroji. V teologii pak jde o to, aby aspirant ukázal, že se pohybuje v dějinách křesťanství a zná různé vrstvy interpretace. Jistě zde mohl také otevřít nějaké komentáře k podobným legendám (nebo k této) a s jejich pomocí interpretovat jednotlivé prvky legendy. Jsou tu dvě úskalí, nejprve je to přílišně subjektivní výklad autora. Tomu se člověk zkrátka nevyhne, ale mluví ještě k pozici čtenáře, druhých lidí, nebo komentuje jen svůj vlastní život? Vedle toho je zde výklad legendy koncipován jen na jakési funkcionalistické bázi (viz „...především se pokusíme odhalit podstatu toho, co pro nás z příběhu světce vyplývá, případně co nám Bůh prostřednictvím světce sděluje“, s. 14). Tedy klíčová otázka: jaký význam má legenda pro člověka dnes? Má se s tím teolog spokojit? Není teologie také např. o obrazu Boha? Tedy jaký obraz Boha nám tato legenda předává. Co chce tato legenda aktualizovat z novozákonní zvěsti? Chybí tu také christologický prvek a pohled. Není přece Ježíš ten prvotní pravzor všech legend? Abychom na tyto otázky, adekvátně teologicky odpověděli, je třeba jít do teologických slovníků a monografií z celých dějin exegeze a teologie a zde čerpat inspiraci, a pomalu koncipovat možné odpovědi. Nepostačí tak odpovídat jen na základně vlastních úvah, na základě vlastních životních moudrostí.

K dalším slabším místům druhé kapitoly:

- autor tvrdí: „*V podání myslivecké tradice je většinou kladen důraz na celou řadu detailů provázející zjevení Kristova kříže mezi parožím jelena a někteří myslivci vedou například spory o tom, zda byl jelen desaterákem korunovým, nebo vidlicovým, jakou měl Hubert zbraň a pokrývku hlavy.*“ (s.14) Když již autor mluví o „autorech“, pak na ně měl odkázat!
- Subjektivisticky laděná metoda se objevuje v následující pasáži: „*Podstatu příběhu odhalíme nejlépe tím, že potlačíme svou pozornost vůči různým odlišným detailům vyobrazení a zaměříme ji na děj příběhu a na otázku, co nám prostřednictvím legendy její autor sděluje.*“ (s. 14) Jistě má autor pravdu, ale pouze částečnou. Vzpomeňme na Ignáce z Loyoly a jeho Duchovní cvičení, kde klade důraz při četbě evangelia, právě na vnímání

detailů (viz 1 týden cvičení)! Vedle toho se ptám, zdali mi autor vlastně adekvátně ukazuje jak nalézt esenci legendy. Neodsunuje její nalezení jen o další hledání? Podstatu příběhu naleznou tím, že se zeptám co mi autor sděluje? Nejde o argument v kruhu?

- s. 17: „*Relaxace, ventilace, hluboké dýchání a celá řada dalších technik nám v zátěžových situacích snad mohou ulevit, ale rozhodující pro zvládnutí bude náš postoj k životu.*“ Jako kdybych slyšel esoterika Duška!

Závěrem kapitole jednoznačně chybí teologické ukotvení a teologická metodologie.

Ve třetí kapitole se autor snaží vystihnout možné přínosy postavy sv. Huberta a legendy o něm pro člověka dneška (3. *Hubertův příběh pro 21. století*, s. 20-25). Zde autor opětovně, tedy přílišně subjektivně předkládá možné významy Hubertova života pro člověka 21. století. Chybí zde teologický fundament, ať už z fundamentální teologie, případně teologické antropologie, ovšem opravdu zde chybí poctivá teologická etika. Jistě by sem mohla jít o nauka o milosti, případně sakramentologie, ale i liturgická teologie, teologie ikony. Autorovy závěry nejsou – až na pár výjimek - chybné, ale postavené na chabých pilířích. Bakalářská práce má přeci ukázat, že autor se vyzná v *auditus fidei*. Nejjasněji tato absence dobré teologie je u autorova pojetí etiky (viz pojetí svědomí a hříchu...).

Kritickými místy tu jsou např.

- argumentem v kruhu je následující věta: „*Vztah člověka s Bohem je základním předpokladem pro poznávání Boha a pro možnost přijetí daru života věčného*“ (s. 21)
- chybné pojetí svědomí je zase následující věta: „*Svědomí přichází s prvním zákazem.*“ (s. 24) V imaginárním světě, kde by Adam nezhřešil, by tedy neměl svědomí?
- podobně chybně zase o hříchu: „*Potenciálně tak vzniká hřích jako překročení Božího zákazu, tj. Boží vůle.*“ (s. 24) co zde znamená potenciálně?

V poslední čtvrté kapitole se autor snaží předložit praktické myšlenky a různé aplikace legendy v katechezi, evangelizaci, obecně pak v pedagogice (4. *Svatohubertská legenda pohledem pedagoga a její potenciál v katechezi a evangelizaci*, s. 26-32). Na první pohled není úplně zřejmé, čím má být tato kapitola nová oproti té předchozí. Ale budiž! Autor zde na základě neoddrojovaných tezí o vývojové psychologii (bez udání jména J. Piageta...) hovoří o tom, co člověk v té a té životní etapě potřebuje slyšet. Na to se pokouší odpovědět a předložit nějaký způsob jak přiblížit Hubertův život. Bohužel se nevyhne nejasnému rozlišení mezi pedagogem - lektorem - katechetou - evangelizátorem - misionářem. Čtenář se tedy jen domnívá, co tím, asi autor myslí. Kapitola je opětovně povšechná, analyticky slabá a nejasně odzdrojovaná. Chybí jasné zdroje, psychologické teze a jasné zaměření. I zde je citelná absence ustálené antropologie, na kterou by autor mohl naroubovat svůj výklad a interpretaci legendy. V první verzi této práce, autor předložil mnohem lepší útvar, i když formálně slabší (forma „já – my“). Zde se pohybuje jen na povrchu a příliš praktických pohledů na obsahové a formální uchopení ve výukovém procesu zde nezaznívá.

Kritická místa, např.:

- s. 26: „*Svatohubertská legenda má potenciál vytvářet právě takový prostor, například pro příležitostnou katechezi v prostředí milovníků přírody a myslivosti, ve kterém může přednášející pedagog seznámit posluchače s Kristem a s poselstvím Kristova evangelia.*“ Jaký je rozdíl mezi katechetou - pedagogem - lektorem? Opravdu má v popisu práce pedagog seznámit posluchače s Kristem?
- s. 30, je obrovská škoda, že autor nevytěžil zajímavý příměr o myslivci v dynamice: lovec - chovatel - ochranář. Zde by mohl přeložit teologii stvoření, teologii ochrany prostředí par excellence.

V závěru své práce (s. 33-34) autor podává počet ze svého bádání. Opětovně jde spíše o parenetický (povzbuzující) styl, který pro bakalářskou práci není nejvhodnější. Zde pronesená nosná myšlenka se týká především stylu misie a evangelizace.

Jako rozporuplná se mi zdá poslední věta, celé práce: „*Skutečná hodnota člověka totiž nespočívá v tom, co říká, ale v tom, co dělá.*“ Zde bych autorovi doporučil pročíst český překlad Papežské biblické komise, *Co je člověk? Průvodce biblickou antropologií* (Karmelitánské nakladatelství, 2022). Není hodnota člověka spíše v jeho bytí, v jeho osobě, než v tom, co dělá, jak mluví, jakou má barvu kůže, jakou má sexuální orientaci, jakému fotbalovému klubu fandí, jakou politickou stranu volí, kolik vydělá měsíčně, zdali dělá truhláře, tesaře, nebo ekonoma či bankovního úředníka?

Obsahově je tedy práce slabší, je zde řada nedostatků, ale považuji ji za obhajitelnou.

III) Metoda práce (navržené hodnocení D)

Součástí každého odborného textu, i bakalářské práce, by měla být zpráva o metodě. Autor se o metodě nikde nevyjadřuje. Pouze na dvou místech píše o klíčové otázce, kterou si při psaní práce klade:

- s. 1: „*Bakalářská práce se zaměřuje na otázku, zda lze Svatohubertskou legendu, která patří ke všeobecně známým mysliveckým tradicím, využít nejen v náboženské výchově dětí a mládeže, ale i při katechezi a evangelizaci dospělých. Cílem této práce není na první pohled zřejmé předání historických skutečností a faktů z pohledu lidového podání, myslivecké tradice nebo vědeckého bádání, ale námět, jak prostřednictvím legendy přimět posluchače k zamyšlení nad otázkami „Kdo jsem a kým mohu být?“ a následně i k výzvě a úvahám „Kdo je pro mne Ježíš Kristus a jaký je můj vztah k Bohu?“*
- s. 3: „*Cílem této práce je však pohled na Svatohubertskou legendu a její potenciál v kontextu křesťanské víry.*“

Obě místa opomíjejí otázku po metodě, jak bude autor pracovat, proč si klade nejprve otázku po tom, a následně po onom, proč strukturuje práci tak a ne onak....

Následně mi nepřijde adekvátní bakalářské práce, aby za cíl byl „*námět, jak prostřednictvím legendy přimět posluchače k zamyšlení nad otázkami „Kdo jsem a kým mohu být?“ a následně i k výzvě a úvahám „Kdo je pro mne Ježíš Kristus a jaký je můj vztah k Bohu?“* Respektive, tento námět je správný, ale zdá se mi, že autor neodpovídá na otázku, jak přimět posluchače, spíše vede čtenáře k této otázce. A to je metodologicky chybné! Opětovně zde odkryvám onen chybný esejistický parenetický styl, který není adekvátní formou pro bakalářskou práci.

Každopádně považuji i z tohoto pohledu práci za obhajitelnou.

IV) Formální zpracování práce (navržené hodnocení C)

Celá práce prošla bouřlivým vývojem, zvláště stran formální stránky. Přesto je zde stále řada chyb a nepřesností.

- V celé práci je kolísání formátu čísel odkazujících na poznámky pod čarou: jednou jde o kurzívu, jednou o normální kolmý text, jednou s mezerníkem za citací, jednou hned za diakritickým znaménkem, jednou před diakritickým znaménkem!
- Nerozumím také různému formátování textu: některé odstavce, případně přímé citace s jinou fixovanou vzdáleností mezi znaky, někdy jde i o jiný formát písma (viz např. s. 2-3, 9, 15-16, 25, 27...)
- pozn. č. 45-48, 50, 52-53 jsou formálně chybné: proč je odkaz na biblickou citaci: a) v poznámce pod čarou? b) v závorce? c) proč jednou v pozn. 50 BIBLE CEP, proč ne při první biblické citaci?
- Není zvykem do poznámek pod čarou vkládat ISBN knihy, či ISSN periodika
- Odkaz na katechismus mohl být jednodušší (viz např. KKC čl...)
- Odkaz na Gaudium et spes měl být přesnější (viz např. Gaudium et spes, čl. 19, in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, paginace od do...)
- 18 položek v bibliografii je tuze málo na bakalářskou práci; obecným limitem je 25-30 položek

I přes tyto formální chyby, je nepovažuji za natolik zásadní, abych práci nepovažoval za hodnou obhajoby.

V) Stylistické a gramatické zpracování práce (navržené hodnocení B)

Hodnocená bakalářská práce je připravena zkušeným perem, je velmi čtivá a stylistika je na vysoké úrovni. Je evidentní, že autor je zralý spisovatel a umí psát esejistickou formou. Z tohoto úhlu pohledu je práce nadprůměrná. Téměř bez gramatických či stylistických chyb.

Ovšem stylistika odborného textu nemá být příliš entuziastická a parenetická, má se držet faktů, jejich vysvětlení, analýz a z toho vyplývajících možných závěrů. Ideální formou je *Er-forma*. Autor se leckdy neudržel a jeho text je více parenetický, než faktografický. Evidentní to je ve formě „*my – naše – nám – nás*“.

Znám autora z jiných jeho textů a vím, že to pro něj nebylo snadné. Nejen kvůli tomu, ale i z objektivnějších hledisek se mi zdá, že esejistický a parenetický styl práci příliš neškodí a není přílišně na obtíž. Autor nepřekročil zdravou míru a oproti druhé verzi práce, se kterou mne seznámil někde v březnu letošního roku, výrazně práci z tohoto pohledu vylepšil.

Jeho styl v žádném případě nepovažuji za chybu a práci uznávám jako vhodnou k obhajobě.

VI) Komunikace studenta a spolupráce s vedoucím práce (navržené hodnocení A)

Student si práci vyhlédl sám a po přednáškách z Pastorální teologie mne poprosil o její vedení. Byl jsem nadšen, protože téma považuji za skvělé. Aspirant se mnou velmi často komunikoval a debatoval ohledně řady formálních i obsahových stránek práce.

První verzi sepsal velmi rychle (podzim 2022). Této verzi chyběly snad veškeré požadované formální charakteristiky. Následně mi poslal druhou verzi (cca březen 2023), kterou jsem mohutně opoznámkoval a okomentoval. Následně aspirant vše předělal, přeformuloval, doplnil, vymazal, rozepsal, a poslal mi tuto finální verzi.

Esejistická forma a parenetický styl byl mnou kritizován na jaře letošního roku, ale autor je natolik svérázný a zkušený, že objektivně je pro něj velmi těžké tento styl opustit a psát odborný text. Autor je praktik, pokusil se o domýšlení teorie a myslím, že se mu to povedlo.

Se spoluprací se studentem jsem navýsost spokojen a rozhodně tímto přidávám parametr z nejdůležitějších. S jeho prací jsem navýsost spokojen.

Souhrnné hodnocení:

Předkládaná bakalářská práce je dle mého soudu tématem a zaměřením výborná. Formální stránkou pak slabší, stejně tak myšlenkovým trůstem. Mnohými nejasnostmi a nepřesnostmi však autor čtenáře příliš nemate.

Výsledek je tedy i přes všechny nedostatky zdařilý a nosný. Protože jde o zkušeného autora, navrhuji, aby práci jemně předělal k větší esejistice, a k naléhavější *parainesis*, a aby ji po zvážení i vydal, ať už formou monografie pro Řád sv. Huberta, nebo pro širší veřejnost, nebo jen formou článku v jakémkoliv periodiku věnující se např. katechezi či myslivosti. Některá témata lze dále rozmyslet (profese – povolání; lovec – chovatel - ochranář; teologie legendy jakožto teologie ikony...).

Práci tedy navrhuji k obhajobě.

V Uhlířských Janovicích

Dne 5. 8. 2023

Lukáš de la Vega Nosek